

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ ΕΝΟΤΗΤΕΣ 12, 13 (περιληπτικά):

Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης (σελ. 41-43)

Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης (σελ. 44-45)

Οι πρώτες βιομηχανίες στη Μ. Βρετανία (1750)

Εκβιομηχάνιση:

- 1) χρήση νέων τεχνικών μέσων,
- 2) νέες μορφές ενέργειας (**άνθρακας**),
- 3) καινοτομίες στη μεταλλουργία,
- 4) συγκέντρωση εργαζομένων σε εργοστάσια,
- 5) έντονη ανάπτυξη

Εξάπλωση εκβιομηχάνισης αρχικά στη Δυτική Ευρώπη. Μετάβαση από την αγροτική-βιοτεχνική οικονομία στην βιομηχανική. **Βιομηχανική Επανάσταση**

Γεωγραφική εξάπλωση εκβιομηχάνισης:

- Έως τα μέσα του 19^{ου} αι. Μ. Βρετανία, Βορειοανατολική Γαλλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Δυτική Γερμανία, Βόρεια Ιταλία
- Από τα μέσα του 19^{ου} αι. Νέες περιοχές της Ευρώπης & Η.Π.Α.

Σύνδεση βιομηχανίας & επιστήμης:

- Νέες επιστημονικές ανακαλύψεις (π.χ. οργανική χημεία- **η λ ε κ τ ρ ι σ μ ό ς**)
- Δημιουργία νέων βιομηχανικών κλάδων & αύξηση της παραγωγής (βαφές, λιπάσματα, πλαστικές ύλες, κινητήρες, λαμπτήρες κ.ά.)
- **Σιδηρόδρομος:** πρώτη ατμάμαξα 1825 (Μ. Βρετανία-Stephenson). Διαρκείς βελτιώσεις κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, κατασκευή και ηλεκτροκίνητων σιδηρόδρομων
- Χρήση ατμομηχανής/ αντικατάσταση ξύλινων ιστιοφόρων με **σιδερένια ατμόπλοια**
- Ηλεκτρικοί κινητήρες/ δημιουργία οχημάτων (**αυτοκινήτων**) και ιπτάμενων μηχανών (**αεροπλάνων**)
- Επαναστάσεις και εφευρέσεις στον τομέα της επικοινωνίας: **ηλεκτρικός τηλέγραφος, τηλέφωνο, ασύρματος τηλέγραφος**

Αποτέλεσμα: διαρκής ανάπτυξη ενός διεθνούς δικτύου μεταφορών. Ραγδαία οικονομική εξέλιξη.

Νέος τρόπος οικονομικής οργάνωσης:

- **Ελεύθερη Αγορά ή Καπιταλισμός:** Απόλυτη ελευθερία κέρδους για τους επιχειρηματίες. Πλουτισμός και συσσώρευση χρημάτων για τους λίγους. Επιδίωξη ατομικού συμφέροντος & αδιαφορία για το κοινωνικό σύνολο.
- Σύμπραξη κεφαλαιούχων για ίδρυση μεγάλων βιομηχανιών. Δημιουργία εταιρειών, μετατροπή του κεφαλαίου σε **μετοχές** (τα μερίδια του κάθε συνέταιρου με βάση τα χρήματα που έχει διαθέσει).
- Δημιουργία μεγάλων **τραπεζών:** Ιδρύματα που δανείζουν με τόκο χρήματα σε επιχειρηματίες.
- Ανταγωνισμός βιομηχανιών. Αποτέλεσμα: συγχωνεύσεις - ολιγοπώλια – μονοπώλια.

Πρόβλημα του καπιταλισμού: αδυναμία απορρόφησης της παραγωγής από τους καταναλωτές, ανάγκη **κρατικής παρέμβασης** για περιορισμό του ανεξέλεγκτου κέρδους των βιομηχάνων.

Πληθυσμιακές μεταβολές

Ραγδαία αύξηση του πληθυσμού μετά το 1850.

Μετανάστευση: 1) εσωτερική: συγκέντρωση εργατών σε πόλεις, 2) εξωτερική: Η.Π.Α. / Καναδάς / Αυστραλία.

Κοινωνικοί μετασχηματισμοί

Αριστοκράτες- μεγαλογαιοκτήμονες: Διατηρούν την ισχύ τους στην ανατολική & μεσογειακή Ευρώπη. Στην Αγγλία ασχολούνται με βιομηχανικές επιχειρήσεις. Στη Γαλλία χάνουν σταδιακά την επιρροή τους.

Αστοί: Κυρίαρχη κοινωνική τάξη / Διακρίνονται σε: 1) **Μεγαλοαστούς** (βιομήχανοι, τραπεζίτες, μεγαλέμποροι), 2) **Μεσοαστούς** (βιοτέχνες, ελεύθεροι επαγγελματίες), 3) **Μικροαστούς** (δημόσιοι & ιδιωτικοί υπάλληλοι). Κυριαρχούν οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά οι Μεγαλοαστοί.

Αγρότες : Το μεγαλύτερο ποσοστό των Ευρωπαίων. Ζουν σε ασταθείς συνθήκες . Μεταναστεύουν.

Εργάτες: Άνδρες-γυναίκες-παιδιά. Διαρκώς αυξάνονται. Εργάζονται πολλές ώρες (12-16) σε αντίξοες συνθήκες. Δεν αμείβονται καλά. Αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας και πεθαίνουν νέοι.

Σοσιαλιστικές θεωρίες

Εμφάνιση οικονομικών & πολιτικών θεωριών που προβάλλουν το **κοινωνικό συμφέρον** αντί του ατομικού. Πρώτοι σοσιαλιστές: **Σαιν Σιμόν, Φουριέ, Ουεν, Μπλαν, Προυντόν.**

Οραματίζονται μια ιδανική κοινωνία: **Ουτοπικός (=ανέφικτος) σοσιαλισμός**

Καρλ Μαρξ-Φριντριχ Ένγκελς: *Κομμουνιστικό Μανιφέστο* (1848): Προτροπή προς τους εργάτες για κοινωνική επανάσταση. **Καρλ Μαρξ:** *Το Κεφάλαιο* (1867): Πρόταση για ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος και δημιουργία ενός νέου συστήματος χωρίς κοινωνικές τάξεις στο οποίο αυτοί που παράγουν (εργάτες) θα είναι και ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής.

Η ανάπτυξη του συνδικαλισμού

Οι εργάτες αρχικά αντιδρούν χωρίς οργάνωση για τις αντίξοες συνθήκες εργασίας Μετά το 1830 οργανώνονται σε **σωματεία (συνδικάτα)** για την καλύτερη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους (π.χ. λιγότερες ώρες εργασίας [8 ώρες], καλύτερος μισθός, καλύτερες συνθήκες εργασίας, πολιτικά δικαιώματα).

Κύριος τρόπος διεκδίκησης οι απεργίες. Καταστέλλονται βίαια (π.χ. 01/05/1886: Αιματοχυσία στην απεργία των εργατών του Σικάγο. Καθιέρωση **Πρωτομαγιάς** ως εργατικής εορτής.)

Επιτεύγματα-κατακτήσεις συνδικαλιστικού κινήματος έως το 1900:

- 1) μείωση ωρών εργασίας σε 10,
- 2) δημιουργία ασφαλιστικών ταμείων,
- 3) υπογραφή συλλογικών συμβάσεων με τους εργοδότες για τις κατώτερες αμοιβές των εργατών

Η πολιτική οργάνωση των εργατών

Λονδίνο, 1864. **Πρώτη Διεθνής Ένωση Εργατών.** Διαλύεται λόγω διαφωνιών.

Παρίσι, 1889. **Δεύτερη Διεθνής.** Συμμετοχή μόνο μαρξιστών.

Δημιουργία διαφόρων σοσιαλιστικών & εργατικών πολιτικών κομμάτων. Διαμόρφωση δύο τάσεων:

- 1) άνοδος στην εξουσία μέσω εκλογών,
- 2) άνοδος στην εξουσία με επανάσταση (π.χ. Λένιν στη Ρωσία)

Το κίνημα για τη χειραφέτηση της γυναίκας

Οι γυναίκες εργάζονται & αποκτούν οικονομική ανεξαρτησία. Διεκδικούν τα **πολιτικά** τους δικαιώματα (**δικαίωμα ψήφου & συμμετοχής στην πολιτική**).

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:

- 1) Δραστηριότητα 1 σελ. 43 βιβλίου.
- 2) Δραστηριότητα 1 σελ. 45 βιβλίου.

